

Bauzà és l'espanyolisme balear

La reacció de José Ramón Bauzà davant de l'auge independentista a Catalunya es pot copsar perfectament en el que va dir el passat 19 de setembre: “Mas s’ha llevat la careta”. A parer seu, defensant l'autodeterminació de Catalunya, el que fa és “demostrar que nacionalisme és igual a independentisme”. I doncs, el president illenc ara ja sap “el que volen els nacionalistes, que és el mateix que el que volen els independentistes (...) el que passa és que abans ho deien amb la boca petita i d’amagat i ara ho diuen amb la boca gran i davant del públic en general”. Per a Bauzà, “l’independentisme és quelcom que Espanya no es pot permetre” i està convençut “que el president Mariano Rajoy sabrà com aturar això”.

Davant de la contundència de José Ramón Bauzà no caldria explicar gaire cosa més de l'espanyolisme a Balears. Perquè és que quasi no n’hi ha més, de fet.

Espanyolisme tradicional. La ultradreta organitzada a les Illes ha estat tradicionalment poc important. Hi ha hagut grups violents, com Orden Negra, que amb diversos noms van existir fins als anys noranta. La seva activitat essencial era provar de rebentar la manifestació nacionalista del 31 de desembre a Palma. També hi ha hagut grups, molt insignificants, de persones velles que enyoraven el franquisme. D’aquest col·lectiu va sorgir l’activista ultradretà anticatalanista Jaime Martorell, tristament famós per haver cremat el repetidor (a Alfàbia, a la serra de Tramuntana) de TV3 a Mallorca. L’atemptat el va perpetrar el 22 d’abril de 1989. L’home fou condemnat posteriorment, l’any 1994, a sis anys de presó, però com que en tenia 69 en va sortir aviat.

Cosa diferent era el gonellisme. És un corrent present a la societat mallorquina i balear —a Eivissa se’n deia el búnquer cartaginès— que a l’estil del búnquer barraqueta valencià nega la

L'espanyolisme illenc sempre havia estat a les catacumbes, fins que Delgado i Bauzà l’en feren emergir.

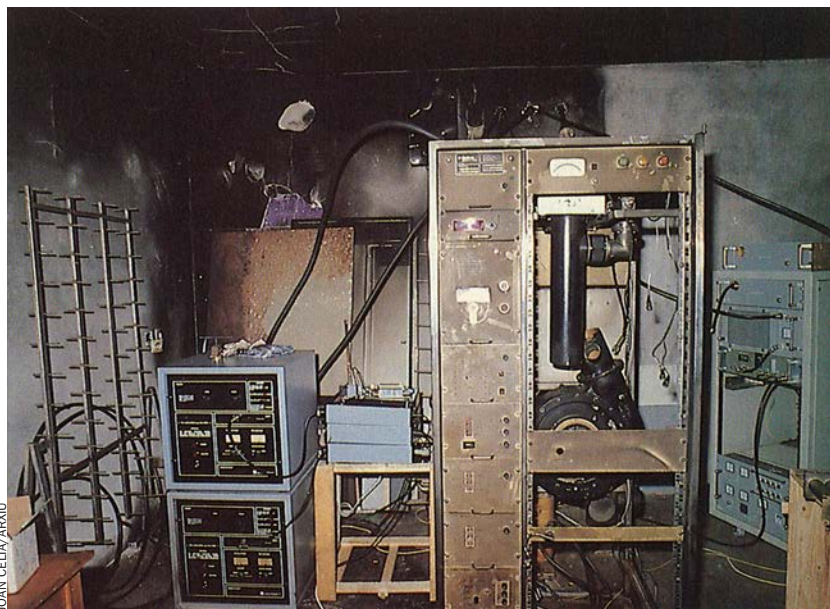
unitat lingüística i vol unes normes pròpies, diferenciades del català, per al mallorquí, el menorquí i l’eivissenc. Aquest corrent fixa el seu nom quan l’any 1973 comença a les pàgines del *Diario de Mallorca* una polèmica sobre la unitat de la llengua entre, per una banda, Antoni Alemany i Josep Zaforteza (director i president del consell d’administració del diari, respectivament; tot i que ells mai no signessin els articles amb els seus noms) i Francesc de Borja Moll. Els primers defensaven

que el català no és allò que es parla a les Illes, mentre que el segon els intentava explicar que sí que ho és. Moll edità el recull de tots els articles, així com les nombroses cartes al director que es publicaren sobre la qüestió, en un llibre que titulà *Polèmica d’en Pep Gonella*. Pep Gonella és el beneït del poble, en el parlar tradicional mallorquí. Titular així el llibre era una manera sibil·lina de dir beneïts a Alemany i Zaforteza, tot dos, per cert, membres de la classe més alta palmesana, la qual cosa atorgava a l’insult intel·ligent una càrrega més vehement de menyspreu cap a la seva ignorància lingüística.

A partir d’aleshores s’anomenà a Mallorca gonellisme el corrent que nega la unitat lingüística. Entre els anys setanta i els noranta fou eminentment social, un corrent que s’expressava a través dels mitjans de comunicació, i sempre aïlladament, de poca gent. A finals de la dècada dels noranta intentà

En el temps de Cañellas l'espanyolisme del PP era larvat, el president s'estimava més no fer guer-

El 22 d'abril de 1989 Jaime Martorell va cremar el repetidor de TV3 a Mallorca.

passar al món polític. Fou quan (1998) es creà el partit Unió d'es Pobble Balèa, de la mà de Miquel Martorell i Vicent Garau. Féu algunes incursions en diverses eleccions, sense més èxit que recollir uns escassos centenars de vots. Defensa –encara existeix, si més no formalment– una grafia pròpia per

a la “llengo balèa” que ha fixat –o això diuen– la fantasmagòrica Acadèmi de sa Llengo Balèa.

Mentre que no existí l'allau d'immigració de –sobretot– la primera meitat de la primera dècada del nou segle, l'espanyolisme a Balears quedava circumscrit a aquests cercles gonelles. Políticament mai no van tenir cap suport dels partits amb representació parlamentària. Únicament el sector espanyolista del PP els tenia una evident simpatia. Inclús el president illenc des del 1983 fins al 1995, Gabriel Cañellas, del PP, compartia molts dels dois dels gonelles. Sempre es negava a anomenar català l'idioma. En deia “sa nostra llengo”, i que cadascú entengués el que volgués. Però, això sí, era prou llest per a saber que una guerra lingüística no interessava políticament a ningú i, per tant, mai no la provocà. Al contrari, procurà sempre contemporitzar amb el nacionalisme. D'aquí que, per exemple, el PP, sota les seves ordres, s'avingués a votar la llei de normalització lingüística, el 1986. O que el seu govern fes el decret de mínims: com a mínim que hi hagués un 50% de l'ensenyament en català.

Tot mudà amb el canvi demogràfic.

El nou espanyolisme. En efecte, el canvi demogràfic, amb l'entrada a dolls de nous residents –actualment gairebé el 49% de la població resident

no ha nascut a les Illes, un 23% són estrangers i un 26% és d'immigració espanyola– que tenien, o adoptaren, el castellà com a llengua de relació social, tot s'alterà. I es deixà notar políticament ben aviat en el món, encara marginal, de l'espanyolisme. El gonnellisme anà deixant pas cada cop més a un corrent clarament castellanista. Ja no es tractava de defensar el *mallorquí* –o *menorquí*, etc.– contra el català, sinó d'imposar l'espanyol sobre el català, se'n digués així o mallorquí.

Políticament, el primer experiment seriós d'aquest àmbit fou ASI (Agrupación Social Independiente), creada i liderada per un ex-policia anomenat Joaquín Rabasco. Es fundà el 1987 i els seus primers anys de vida es limitava a tenir activitat al municipi de Lluçmajor, de forta immigració espanyola. De fet, es presentava com a partit “per lluitar pels drets dels forasters i contra el català”. Més clar, impossible. Va ser a partir del *boom* demogràfic que experimentà un sobtat creixement. A les eleccions de 2003 obté regidors en més pobles que no el del seu origen i recull en total 5.723 sufragis a les eleccions autonòmiques a Mallorca. Un 1,7%. Molt poc. Però molt més del que havien obtingut tradicionalment experiments com el de la Unió Gonnellista referida abans que no passava dels 200 o 300 vots. La importància, per relativa que fos, del resultat d'ASI

res per motius lingüístics ni identitaris.

José Ramón Bauzá, actual president del govern balear, és el principal representant del nou espanyolisme, però va ser Carlos Delgado qui va treure en el PP l'espanyolisme de les catacumbes.

es cospa millor si es compara amb el que obtingué ERC: 1.304 i un 0,38%. Era evident que alguna cosa havia canviat a la societat mallorquina.

És a partir d'aquell moment quan l'espanyolisme surt de les catacumbes i es mostra orgullosament. És important ressenyar que el 2002 aterra a Palma per dirigir *El Mundo-El Día de Balear* Eduardo Inda. Un periodista que, obsessionat contra el català, donà àmplia cobertura a l'organització anticatalanista Círculo Balear –que, malgrat haver estat creada anteriorment, era desconeguda–, pressionà el govern de Jaume Matas (2003-2007) perquè atacés la normalització del català i es convertí en altaveu i far ideològic de tot l'espanyolisme renascut. El gongolisme va desaparèixer del tot i ASI decaigué en favor del nou espanyolisme que per primer cop el PP començava a assumir.

De Delgado a Bauzá. En la sortida de les catacumbes de l'espanyolisme, tant el diari com l'entitat social esmentades necessitaven un referent polític clar. Un guanyador. El trobaren: Carlos Delgado. Aquest advocat nascut a Palma el 1965, de mare aristòcrata, era un militant pràcticament desconegut del PP fins que Matas el féu home de la seva confiança. I, entre d'altres missions, el posà al capdavant del partit al municipi de Calvià. Gràcies al suport

d'UM, el 2003 aconseguí la batllia. Des de llavors es presentà socialment com el paladí de l'antinacionalisme, l'anticatalanisme i de l'espanyolisme sense complexos –“sin complejos”, era el seu lema preferit; per cert, jugant amb el doble sentit de no tenir complexos pel seu nas molt gros i per la seva ideologia–, i convertí el consistori en el trampolí cap a destins més alts.

Els eixos del nou espanyolisme eren molt clars. Delgado en la part política, *El Mundo-El Día de Baleares* –el qual sempre lloa Delgado i mai no el critica, també ara sota la direcció del substitut d'Inda, Agustín Pery– en la mediàtica i el Círculo Balear –el president del qual, Jorge Campos, és una home de confiança de Delgado– en la social.

A aquest grup s'afegeix UPyD, que és usat pel grup anterior a voluntat, en funció de si el PP fa o no el que ells volen. Quan Matas i el PP perderen la majoria absoluta i el Govern (vegeu novament el treball publicat sobre l'anticatalanisme la setmana passada) el 2007, el Círculo, el diari i l'anticatalanisme del PP liderat per Delgado asseguraren que havia estat culpa de Matas per no tallar de soca-rel les mostres “catalanistes” del seu govern i per haver fitxat com a candidata la catalanista Maria de la Pau Janer. I optaren per donar ales a UPyD.

En els mesos posteriors a la derrota, i quan el PP era enmig d'una endimoni-

ada situació interna, Delgado –amb el suport de *Círculo*, del diari i d'alguns militants del PP– aprofità per a presentar-se com “l'alternativa” de futur per a un “nou” PP que havia de servir “una nova Mallorca” i unes “noves Balears”. L'estratègia era meridiana: si el PP no s'avenia a fer el que ell volia, l'amenaça d'anar-se'n quedava implícita però molt clara. Evidentment, el destí futur hauria estat una UPyD que comptava amb el suport sense dissimular del diari esmentat.

La resta de la història ja és prou coneguda. Delgado s'enfrontà a Rosa Estaràs en el congrés del PP celebrat al juliol de 2008. Però la inestabilitat interna li donà una altra oportunitat. Quan el 2009 Estaràs dimití i partí cap al Parlament Europeu, el PP es veié abocat a la convocatòria d'un congrés extraordinari, que finalment se celebrà al març de 2010 i en el qual s'havia d'elegir per vot directe i secret de tots els militants del PP el nou president del partit. Des de la dimissió d'Estaràs i fins el congrés, l'era José Ramón Bauzá, per mandat directe de la direcció central.

Aleshores Bauzá era batlle de Marratxí. Cercà i obtingué el suport de tots els regionalistes i els barons territorials del partit per enfrontar-se a Delgado. El resultat va ser clar: 70% per a Bauzá i 30% per a Delgado.

Quan es veié president del partit, Bauzá virà cap a l'espanyolisme de Delgado. El féu membre de la direcció i afrontà les eleccions amb un programa clarament inspirat per les teories de qui era encara batlle de Calvià: bilingüisme, llibertat d'elecció de llengua a l'escola, degradació del català de requisit a mèrit per a accedir a l'administració... Quasi ni cal dir-ho: el suport a UPyD minvà amb relació inversament proporcional a les lloes que des del diari i el Círculo es feien a l'aposta anticatalanista del PP.

I quan Bauzá assolí –amb un grup parlamentari de 35 diputats sobre 59 que té la Cambra illenca– la presidència del govern, doncs el nou espanyolisme sense complexos arribava amb ell al càrrec polític més important de les Illes.

Miquel Payeras